

Lasten haastattelu lastensuojelussa

Sauli Hyvärinen
Johtava asiantuntija
Lastensuojelun Keskusliitto

3.5.2018

Lastensuojelun Keskusliitto
Armfeltintie 1, 00150 Helsinki
Puh. (09) 329 6011
toimisto@lskl.fi | www.lskl.fi

**Lastensuojelun Keskusliitto on
keskusjärjestö, joka ajaa lasten oikeuksien
toteutumista ja kehittää lastensuojelua.**

**Keskusliitolla on 94 jäsenjärjestöä ja 39
kunta- tai kuntayhtymäjäsentä.**

Esitys pohjautuu kesällä 2018 ilmestyvään Lasten haastattelu lastensuojelussa-kirjaan (Hyvärinen & Pösö toim.)

Kaiken lähtökohta lapsen oikeus vaikuttaa sekä ilmaista mielipiteensä ja toiveensa

Käsitys lapsista toimijoina, jotka voivat aktiivisesti osallistua itseään koskeviin keskusteluihin on suhteellisen uusi

- Ajatus siitä, ettei lapsesta huolehtiva aikuinen ole paras henkilö kertomaan lapsen ajatuksista, toiveista ja mielipiteistä on muuttunut vasta viime vuosikymmeninä
- Lapsen mahdollisuudet ja kyvyt olla mukana keskustelun aktiivisena osapuolena tulee ottaa lähtökohdaksi sen sijaan, että keskityttäisiin niiden puutteisiin

**Ammatillinen
haastattelu on
paljon enemmän
kuin vain
kysymyksiä &
vastauksia!**

**Vastavuoroisuus
on olennaista:
vaikuttaminen ei
ole mahdollista,
jos lapsi ei pääse
mukaan asioiden
käsittelyyn eikä
saa niistä tietoa.**

- **Luottamus**
- **Tila**
- **Tiedon antaminen**
- **Yms.**

Mitä tutkimusten perusteella tiedetään lasten ammatillisista haastatteluista?

- Suoraan lastensuojelun kontekstissa tutkittu hyvin vähän, mutta kansainvälisesti rikosoikeudellisessa paljon
- Toisaalta painotetaan sitä, miten tärkeää on uskaltaa ottaa vaikeita aiheita puheeksi lapsen kanssa.
- Toisaalta on huomioitava, miten herkästi lapsi on johdateltavissa ja miten suuri riski on, että lapsen muistikuviiin ja kertomukseen vaikutetaan vääristäen, jos esitetään suoria kysymyksiä.

Muun muassa tiedetään, että...

- Pieniltäkin lapsilta voi saada yksityiskohtaista ja luotettavaa tietoa (Lamb & Brown 2006)
- Ikätasoon sopivan tila vähentää lapsen stressiä ja parantavan motivaatiota osallistua haastatteluun (Saywitz & Camparo 2010)
- Erityisesti pienet lapset ovat herkkiä aikuisen johdattelulle (Ceci, Ross, & Togli 1987)
- Käytetyillä kysymyksillä on suuri vaikutus lasten antamiin vastauksiin (Lamb ym. 2008)
- Avoimet kysymykset johtavat totuudenmukaisempiin, pitempiin, yksityiskohtaisempiin ja tarkempiin kertomuksiin kuin muut kysymystyypit (Saywitz & Camparo 2010)
- Lapset usein vastaavat myös sellaisiin kysymyksiin, joita he eivät ymmärrä, mikä johtaa helposti väärintulkintoihin lasten kertomasta (Carter, Bottoms & Levine 1996)
- Lapset monesti olettavat aikuisten tietävän heidän asiansa, vaikkei näin ole, ja tämän kertominen avoimesti auttaa lasta puhumaan avoimesti (Mulder & Vrij 1996)
- Lapset ovat sitä vähemmän stressaantuneita haastattelutilanteessa ja pystyvät kertomaan kokemuksistaan ja näkemyksistään sitä tarkemmin, mitä paremmin he ymmärtävät haastattelun kontekstia ja järjestelmän toimintaa (Nathanson & Saywitz 2003)
- Haastattelijan käyttäytyminen vaikuttaa huomattavasti enemmän lapsen kertomuksen todenperäisyyteen kuin lapsen ominaisuudet (Korkman 2008)
- Erityisesti pienelle lapselle voi olla haastavaa olla sekoittamatta eri tiedonlähteitä keskenään (Roberts & Blades 2000)

Haastattelu osana lastensuojelua

- Lapsilähtöisen lastensuojelun yksi peruselementti on lapsen kohtaaminen
- Lasten osallisuuden vahvistaminen voi tapahtua erilaisin tavoin, eikä lapsen oikeudet tunnistava haastattelu ole lasten osallisuuden vahvistamisen ainoa muoto
- Haastattelu on kuitenkin yksi keskeisimmistä ja yleisimmistä kohtaamisen käytännöistä ammatillisessa toiminnassa.
- Ammatilaisen tehtävä on mahdollistaa lapsen osallistuminen ja haastattelun keinoin tukea lapsen kokemusten ja näkemysten ilmaisua

Lastensuojelun perustehtävistä kumpuaa neljä haastatteluorientaatiota, jotka tosielämässä limittyvät toisiinsa

1. Selvittelevä haastatteluorientaatio
2. Mielipidettä kartoittava haastatteluorientaatio
3. Mitä kuuluu?-haastatteluorientaatio
4. Muutokseen tähtäävä haastatteluorientaatio

Miten tutkimustietoa voitaisiin yhä paremmin soveltaa lastensuojelussa?

- Ensinnäkin lasten tiedolle ja toimijuudelle tarvitaan yhä enemmän arvostusta
- Toiseksi ammattilaisille pitää olla edellytykset toteuttaa lapsikeskeistä työtettä, eli käytännössä riittävästi aikaa lapsille
- Näiden lisäksi ammattilaisilla pitää olla tieto kommunikaation yleisistä lainalaisuuksista
- Esimerkiksi johdattelun välttämistä niin, että lasten aidot kokemukset ja näkemykset nousevat esiin
- Työntekijällä on lapsen kohtaamisen tilanteissa aina enemmän valtaa kuin lapsella. Siksi työntekijän tulee tiedostaa minkälaisen tietäjän paikan hän lapselle antaa. Lapsen tieto tulee ottaa vastaan myös ilman tulkintaa ja arvottamista (Tulensalo & Muukkonen, 2018)